

Roles of Village Headmen for Village Strengthening A Case study of Pho Si Su Wan District, Sisaket province

Chayada Phasuthanarat^{*}

Abstract

The research “Roles of Village Headmen for Village Strengthening. A Case study of Pho Si Su Wan District, Sisaket province” aimed to study the village headman’s role and duty in strengthening village stability, finding the factors which influence the headman’s village management ability, and study issue, obstacle, and suggestion about how the headman performed their duty. This research used the qualitative research method, documentary research, and in-depth interview. Data was collected from informants and samples, five from the sheriff, an assistant district officer, and ten village headmen. The research found that the village headman in Pho Si Su Wan District, Sisaket province, was tasked with strengthening the village by demonstrating Mintzberg's Managerial Roles. The crucial roles were to strengthen their village by doing one's duty according to law and legislation, cooperating with local's administrative organizations, and performing their duty in correspondence with the local norm and people's expectations. Factors that promote village strength are the

^{*} M. Pol. Sc. Candidate, Faculty of Political Sciences, Ramkhamhaeng University.

^{**} Received May 17, 2022; Revised June 27, 2022; Accepted June 28, 2022

headman's ability, good teamwork, and the leader's morality. While the discouraging issues are that most headmen are unfamiliar with new technology and innovation, non-overlapping and integrated government directives helped alleviate the headman's duty, fiscal constraints impacted village infrastructure and may require villagers to sacrifice something, and lastly, villagers' misinformation.

Keywords: Headman, Role, Village strengthen.

บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ

นางสาวชญาดา ภาสุธนรัฐ*

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง “บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งในการบริหารงานหมู่บ้านโดยผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ และศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ โดยการศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชา ได้แก่ นายอำเภอ และปลัดอำเภอประจำตำบล จำนวน 5 คน และประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 10 คน ผลการศึกษาวิจัย พบว่า พบว่าผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ มีหน้าที่ในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน โดยแสดงออกซึ่งบทบาทใน

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

** ได้รับบทความ 17 พฤษภาคม 2565; แก้ไขปรับปรุง 27 มิถุนายน 2565; อนุมัติให้จัดพิมพ์ 28 มิถุนายน 2565

การบริหารจัดการตามตัวแบบของมินซ์เบิร์ก (Mintzberg's Managerial Roles) โดยมีบทบาทสำคัญ คือ ในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านโดยปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามอำนาจหน้าที่ของตำแหน่ง ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ และทำหน้าที่ตามความคาดหวังของประชาชนในหมู่บ้านตามประเพณีและวัฒนธรรมที่เคยปฏิบัติต่อกันมา ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของหมู่บ้านคือ การที่ผู้ใหญ่บ้านมีความรู้ความสามารถ มีทีมงานที่ดี และมีคุณธรรมจริยธรรมในการครองตนในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความเข้มแข็ง คือ การใช้และเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ยังคงเป็นจุดอ่อนของผู้ใหญ่บ้านโดยส่วนใหญ่ การสั่งงานของส่วนราชการที่ไม่ทันสมัยและบูรณาการการทำงานจะสามารถลดภาระหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านได้ ข้อจำกัดด้านงบประมาณทำให้การสร้างโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านในบางครั้งต้องอาศัยความเสียสละของประชาชนในหมู่บ้าน ประเด็นสุดท้ายคือการรับทราบข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้องของประชาชน

คำสำคัญ : ผู้ใหญ่บ้าน บทบาท การสร้างความเข้มแข็งแก่หมู่บ้าน

บทนำ

หมู่บ้านถือเป็นหน่วยปกครองที่เล็กที่สุดกำหนดขึ้นตาม ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 เป็นโครงสร้างทางการปกครองในระดับพื้นฐานที่เล็กที่สุดของประเทศที่มีความสำคัญ ถือเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศ เป็นจุดแตกหักของการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวง กรม และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยในหมู่บ้านหนึ่งจะมีผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่เป็นหัวหน้าราษฎร

อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณเป็นอำเภอที่มีสภาพสังคมในพื้นที่เป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมการพึ่งพาผู้นำ โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดโยงอยู่กับผู้ปกครองท้องถิ่นอย่างมาก ประกอบกับการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะ ด้านรายได้ของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ สภาพสังคมชนบทและยังขาดการเข้าถึงแหล่งงานและแหล่งเงินทุน ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณยังคงต้องพึ่งพาอำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านเพื่อเป็นตัวกลางในการประสานและรายงานความเดือดร้อนไปสู่ส่วนราชการ รวมทั้งราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยังคงต้องขับเคลื่อนงานผ่านตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านไปสู่ระดับหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวแทนของรัฐในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้บรรลุผลในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจการศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่นำไปสู่การกำหนดแผนการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใหญ่บ้านให้สามารถปฏิบัติงานในระดับหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทราบถึงบทบาทที่แท้จริงของผู้ใหญ่บ้านในการสร้างความเข้มแข็งในหมู่บ้าน พื้นที่อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาบทบาทและหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการบริหารงานหมู่บ้านโดยผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ
3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของ ผู้ใหญ่บ้าน ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และกฎหมายอื่น ๆ ที่บัญญัติอำนาจและหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านไว้ รวมทั้งการดำเนินการปฏิบัติงานตามนโยบายรัฐ การปฏิบัติงานประจำกระทรวง ทบวง กรม และการกิจตาม ลักษณะพื้นที่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ใหญ่บ้าน และนายอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ ปลัดอำเภอประจำตำบล และกำนัน อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ มี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key informant) ประกอบด้วย 1) ผู้ใหญ่บ้าน และ 2) ผู้บังคับบัญชา ประกอบด้วย นายอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ ปลัดอำเภอประจำตำบล และกำนัน อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ ระยะเวลา ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ - เมษายน 2565

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับทราบบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านอย่างชัดเจน เพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน อย่างแท้จริง
2. ทำให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ หมู่บ้านโดยผู้ใหญ่บ้าน
3. ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน สามารถนำไปพัฒนารูปแบบการปกครองท้องที่และ สร้างกระบวนการทำงานระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมอ้างอิงแนวคิดการบริหารจัดการตามตัวแบบของมินซ์เบิร์ก (Mintzberg's Managerial Roles) ซึ่งกล่าวไว้ว่าบทบาทในการบริหารจัดการควรมี 10 บทบาท โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 หมวดหมู่ได้แก่ บทบาทในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Roles) บทบาทด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational Roles) และบทบาทด้านการตัดสินใจ (Decisional Roles) ในกระบวนการซึ่งจะแสดงบทบาทเหล่านี้ ผู้นำจะต้องแสดงบทบาทใน 10 ด้านซึ่งเชื่อมโยงกัน และศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับผู้ใหญ่วัยรุ่น รวมถึงทฤษฎีภาวะผู้นำของเบิร์นสรุปลักษณะผู้นำเป็น 3 แบบ ได้แก่ 1) ผู้นำการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) 2) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และ 3) ผู้นำจริยธรรม (Moral Leadership)

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้ใหญ่วัยรุ่น ในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ ในรูปแบบการศึกษาวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยเหตุผลและรายละเอียด ดังนี้ 1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทบทวนวรรณกรรม (Review Literature) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่วัยรุ่น จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ 2. การวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ การที่ผู้ศึกษาสนใจถึง “บทบาท” ผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญที่ปกครองดูแลหมู่บ้านที่เป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศ เป็นจุดแตกหักของการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวง กรม และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาท ได้แก่ 1) บทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทย 2) หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือตามที่กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานอื่นของรัฐและ งานตามนโยบายของรัฐบาล ในฐานะกลไกของรัฐ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการบริหารงานหมู่บ้าน ประกอบด้วย (1) ความสามารถของผู้ใหญ่บ้าน (2) สร้างทีมงานและเครือข่ายในการทำงาน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) (3) การสร้างการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ บทบาทและหน้าที่ระหว่างปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับคนในพื้นที่จะทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและไม่ติดขัด (4) การบูรณาการความรู้ ระหว่างคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ (5) การถ่ายทอดนโยบายของผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป เช่น กำนัน ปลัดอำเภอ และนายอำเภอ ต้องมีความชัดเจน การมั่นใจว่านโยบายที่ถ่ายทอดออกไปผู้นำไปปฏิบัติก็จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน (6) การส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้กับผู้ใหญ่บ้าน (7) การประสานความสามัคคีในหมู่บ้าน (8) ประชาชนในหมู่บ้านต้องมีความตื่นตัวทางการเมือง (9) การให้ความสำคัญกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ 4 ปี เพื่อทราบข้อเด่นข้อด้อยของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (10) ความเสียสละและการอุทิศตนของผู้ใหญ่บ้าน

(11) ผู้ใหญ่บ้านที่มีวิสัยทัศน์ ตั้งเป้าหมาย และวางแผนการทำงาน (12) ผู้ใหญ่บ้านต้องมีจริยธรรม (12) รักและภาคภูมิใจในสถาบันกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้สมกับคำกล่าวที่ว่า “ราชสีห์ ผู้รักดีต่อแผ่นดิน” (13) ผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นผู้ไม่หยุดเรียนรู้ (14) การมีทีมงานที่ดี (15) ทักษะการเป็นผู้ประสาน

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน (1) ส่งเสริมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่ง (2) การต้องสร้างการตระหนักรู้ให้กับผู้ดำรงตำแหน่งว่าผู้ที่เข้ามาต้องมีความเสียสละ และเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ (3) เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ ยังคงเป็นจุดอ่อนของผู้ใหญ่บ้านโดยส่วนใหญ่ ซึ่งกรมการปกครองควรส่งเสริมและมีการจัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะด้านดังกล่าวให้กับผู้ใหญ่บ้าน (4) การสั่งงานที่ไม่ทับซ้อนก็จะสามารถลดภาระหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านได้ (5) ข้อจำกัดด้านงบประมาณทำให้การสร้างโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านในบางครั้งต้องอาศัยความเสียสละของประชาชนในหมู่บ้าน (6) การรับทราบข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้องของประชาชน (7) ระเบียบ กฎหมายที่มาสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

การอภิปราย

จากการศึกษาพบว่าผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ มีหน้าที่ในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน โดยสามารถวิเคราะห์การแสดงออกซึ่งบทบาทในการบริหารจัดการตามตัวของมินซ์เบิร์ก (Mintzberg's Managerial Roles) ใน 3 หมวดหมู่ 10 บทบาท ได้แก่ 1) บทบาทหัวโขน (Figurehead) ผู้ใหญ่บ้านต้องแสดงบทบาทที่ประชาชนใน 2) บทบาทด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 3) บทบาทด้านรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และบทบาทด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน 2) บทบาทผู้นำ (Leader) ผู้ใหญ่บ้านต้องแสดงบทบาทโดยใช้ภาวะของผู้นำ 3) บทบาทผู้ประสานงาน (Liaison) ผู้ใหญ่บ้านจำเป็นต้องแสดง

บทบาทในการประสานงานกับภายนอกองค์กรที่นอกเหนือสายบังคับบัญชา 4) บทบาทผู้ติดตามข้อมูล (Monitor) บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในด้านนี้คือการทราบปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ 5) บทบาทผู้เผยแพร่ข้อมูล (Disseminator) โดยมีบทบาทด้านการสร้างการรับรู้สู่ชุมชน 6) บทบาทโฆษก (Spokesman) ผู้ใหญ่บ้านจำเป็นต้องส่งต่อข้อมูล รวมทั้งงานด้านการข่าว 7) บทบาทผู้ประกอบการ (Entrepreneur) ผู้ใหญ่บ้านต้องมีการตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านและจัดการสภาพแวดล้อมในหมู่บ้าน ริเริ่มแผนงานหรือโครงการใหม่ ๆ และกำกับติดตามให้เป็นไปตามแผน 8) บทบาทผู้แก้ไขปัญหาที่อยู่นอกเหนือการควบคุม (Disturbance Handler) ผู้ใหญ่บ้านแสดงบทบาทนี้ผ่านการเตรียมความพร้อมและคาดการณ์ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น 9) บทบาทผู้จัดสรรและกระจายทรัพยากร (Resource Allocator) การแสดงออกบทบาทในด้านนี้ของผู้ใหญ่บ้านต้องอาศัยทักษะการบริหารจัดการที่ดี และ 10) บทบาทผู้เจรจาต่อรอง (Negotiator) บทบาทนี้มักเกิดขึ้นเมื่อมีการโต้เถียงกัน ประนีประนอมข้อพิพาท

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้ใหญ่บ้านสามารถจำแนกปัจจัยออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายนอกหมู่บ้าน ได้แก่ ระเบียบกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บังคับบัญชา ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอและกำนัน 2. สิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้าน ได้แก่ วัฒนธรรมภายในหมู่บ้าน หากยังคงเป็นวัฒนธรรมที่พึ่งพาอาศัยกันหรือถ้อยทีถ้อยอาศัยก็จะเกิดความสามัคคีในหมู่บ้านการทำงานก็เป็นไปโดยราบรื่น นอกจากนี้ รวมถึงทีมงานของผู้ใหญ่บ้านซึ่งคือคณะกรรมการหมู่บ้านด้วย 3. ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนตัวของผู้ใหญ่บ้านเอง ได้แก่ บุคลิกภาพ ความสามารถเฉพาะบุคคล ประสบการณ์ทำงานของแต่ละคน ทักษะการทำงาน ความสนใจในเรื่องการทำงานของแต่ละบุคคล และจริยธรรมผลจากการศึกษานำมาซึ่งข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเงื่อนไขของปัญหาใน

การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับการพัฒนาศักยภาพผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้

ทั้งนี้ จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการบริหารงานหมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้าน สามารถแบ่งแต่ละปัจจัยวิเคราะห์ตามทฤษฎีของเบิร์น ได้ดังนี้

1) ผู้นำการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ผู้ใหญ่บ้านต้องรับรู้ว่าประชาชนต้องอะไร และพยายาม ที่จะทำหน้าที่ให้ความต้องการเหล่านั้นได้รับการตอบสนอง ประกอบด้วยปัจจัยที่ผู้ใหญ่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านมีการและเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกัน และสิ่งแลกเปลี่ยนนั้นต่อมากลายเป็นประโยชน์ร่วมกัน

2) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ประกอบด้วยปัจจัย (1) ผู้ใหญ่บ้านต้องมีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนหมู่บ้านที่ตนเองปกครองไปสู่การพัฒนาหรือเป้าหมายที่ดีกว่า (2) ผู้ใหญ่บ้านต้องกล้าทำสิ่งที่แตกต่างเพื่อผลลัพธ์ที่ต่างออกไป (3) เชื่อมั่นในคนอื่น ผู้ใหญ่บ้านไม่สามารถทำงานให้เสร็จโดยคนเดียวได้ จำเป็นต้องอาศัยการสร้างทีมงาน (4) คุณค่าจากการทำงานในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านคือการสร้างให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม (5) เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อตอบสนองกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นตลอดเวลา (6) ต้องมีความยืดหยุ่นและปรับตัวให้สามารถจัดการปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน ความคลุมเครือ และความไม่แน่นอนได้โดยการกำหนดขั้นตอนและวางแผนการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ (7) เป็นผู้มองการณ์ไกล ปัจจัยที่จะทำให้หมู่บ้านเกิดความเข้มแข็งได้ก็ด้วยผู้ใหญ่บ้านต้องมีวิสัยทัศน์

3) ผู้นำจริยธรรม (Moral Leadership) ผู้ใหญ่บ้านต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตรงไปตรงมาตามกฎหมายและตามทำนองคลองธรรม โปร่งใสเปิดเผยข้อมูล และตรวจสอบได้ ไม่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีนัยยะเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อันสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

สรุป

จากการศึกษาเรื่องบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านโดยปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามอำนาจหน้าที่ของตำแหน่ง ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ และทำหน้าที่ตามความคาดหวังของประชาชนในหมู่บ้านตามประเพณี และวัฒนธรรมที่เคยปฏิบัติต่อกันมา ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของหมู่บ้านคือ การที่ผู้ใหญ่บ้านมีความรู้ความสามารถ มีทีมงานที่ดี และมีคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะในการครองตนในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ประเด็นสุดท้ายปัญหาและอุปสรรค คือ ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ ยังคงเป็นจุดอ่อนของผู้ใหญ่บ้านโดยส่วนใหญ่ การสั่งงานของส่วนราชการที่ไม่ทันสมัยก็จะสามารถลดภาระหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านได้ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้การสร้างโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านในบางครั้งต้องอาศัยความเสียสละของประชาชนในหมู่บ้าน และการรับทราบข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้องของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษานำมาซึ่งข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเงื่อนไขของปัญหาในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับการพัฒนาศักยภาพผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย/การบริหาร

1) ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง กรมการปกครองควรมีการทบทวนและปรับปรุงระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านสามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว กรมการปกครองควรบรรจุเรื่องพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีขั้นพื้นฐานเข้าไปในการฝึกอบรมหลักสูตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งสนับสนุนเครื่องมือสื่อสารสำหรับผู้ใหญ่บ้านให้ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี

3) การกำหนดค่าตอบแทนและสวัสดิการอื่น ๆ ให้กับผู้ใหญ่บ้าน ให้เหมาะสมกับภารกิจที่ล้นมือ

2. ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติ

1) ควรดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน โดยสะท้อนการทำงานอย่างแท้จริง และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการให้มากที่สุด

2) ผู้ใหญ่บ้านควรประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ถือเป็น การเสริมสร้างและฝึกฝนวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

3) ผู้ใหญ่บ้านในฐานะบุคคลที่มีอำนาจปกครองตามกฎหมายและเป็นผู้นำของทุกคนในหมู่บ้านควรให้ความสำคัญกับคนทุกรุ่น

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาถึงการรับรู้และความคิดเห็นของประชาชนในอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษที่มีต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน เพื่อให้ได้รับทราบถึงการรับรู้และความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ซึ่งจะช่วยให้ทำความเข้าใจบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในมุมมองที่ลึกยิ่งขึ้น

2) ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันออกไป ตามภูมิภาค สภาพเศรษฐกิจ หรือสภาพสังคมที่มีความแตกต่างกันในการสร้างความเข้มแข็งระดับหมู่บ้านเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะต่อไป

บรรณานุกรม

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. (2532). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณาจารย์สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (2556). **หลักการจัดการและองค์การ**. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิลเอ็ดดูเคชั่น จำกัด.

จารุพร เพ็งสกุล. (2545). **ความคาดหวังของผู้นำชุมชนต่อบทบาทนักพัฒนาในการสร้างเสริมความเข้มแข็งแก่ชุมชนพื้นที่การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการสร้างเสริมความเข้มแข็งของ ชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤตภาคใต้**. (วิทยานิพนธ์ปราชญ์บัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการพัฒนารวมชน.

ชัยธวัช เนียมศิริ. (2561). **ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในยุค Thailand 4.0 กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น**. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60). วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

จิตยา สุวรรณะชญ. (2527). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

เนตรพัฒนา ยาวีราข. (2552). **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร:
บริษัท ทริปเพิ้ลกรุ๊ป จำกัด.

ประมวล รุจนเสรี. (2547). “บทบาทหน้าที่ตามกฎหมายของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน”.
วารสารกำนันผู้ใหญ่บ้าน 57, 3(มี.ค.47): 13-19.

พรนพ พุกกะพันธ์. (2554). **ภาวะผู้นำและแรงจูงใจ**. กรุงเทพมหานคร: จามจุรียีโพร
ดักท์

สรายุทธ์ หอมจันทร์. (2562). ”ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อการบริหาร
ราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี.” **วารสาร รัฐศาสตร์ปริทรรศน์**
7(1).

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2536). การวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ.
ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 9.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.